

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

ทราบดีที่มนุษย์มีชีวิตและดำรงชีพอยู่แต่เพียงผู้เดียว ส่อมไม่มีความขัดแย้งเกิดขึ้น ทั้งนี้เพราะไม่ว่าการกระทำใด ๆ ที่มนุษย์กระทำลงไปนั้นเป็นไปตามความต้องการของตน ปทัสถานและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในการดำรงชีพก็เป็นสิ่งที่ตนเองกำหนดขึ้น แต่เมื่อมนุษย์มารวมอยู่เป็นสังคมจะต้องมีปัญหาคือขัดแย้ง มีการกระทำที่ขัดต่อกฎระเบียบของสังคม ซึ่งนำมาสู่ปัญหาอาชญากรรม จะเห็นได้ว่าปัญหาอาชญากรรมมีการพัฒนาไปตามสภาพสังคม เมื่อสังคมเจริญมากขึ้นปัญหาอาชญากรรมก็จะทวีความรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้น ดังที่นักสังคมวิทยาได้กล่าวไว้ว่าสังคมชุมชนและสังคมอุตสาหกรรมมักจะประสบปัญหาอาชญากรรมมากกว่าสังคมชนบท และในสังคมชุมชนและอุตสาหกรรมก็มักจะมีการประกอบอาชญากรรมสูงขึ้นด้วย¹ จากคำกล่าวนี้สะท้อนให้เห็นว่าเมื่อสังคมมีการพัฒนารูปแบบเป็นสังคมอุตสาหกรรม อาชญากรรมก็จะพัฒนาเพิ่มมากขึ้น ซึ่งแสดงว่าเมื่อความเจริญทางวัตถุมากขึ้น ความเจริญทางจิตใจและศีลธรรมของประชาชนกลับลดน้อยถอยลงไป การที่สังคมใดสังคมหนึ่งจะสามารถพัฒนาไปสู่ความเจริญก้าวหน้าได้ สังคมนั้นจะต้องมีความสงบเรียบร้อยภายใน ถ้าหากสังคมใดมีปัญหาอาชญากรรมในอัตราสูง สังคมเช่นนั้นจะไม่สามารถพัฒนาไปสู่ความเจริญก้าวหน้าได้

ปัญหาอาชญากรรมก่อให้เกิดผลเสียหายต่อความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ตลอดจนภาวะเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ถือได้ว่าเป็นการบั่นทอนเสถียรภาพในการพัฒนา

¹ ประเสริฐ เมฆมณี, ตำรวจและกระบวนการยุติธรรม, (กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์, 2523), หน้า 433.

ประเทศ ปัญหาอาชญากรรมจึงเป็นปัญหาสำคัญยิ่งในสังคมประการหนึ่ง ซึ่งจำเป็นต้องรีบ
ดำเนินการแก้ไข ดังจะเห็นได้จากการพยายามกำหนดแนวความคิด ทฤษฎีต่าง ๆ ตั้งแต่สมัย
โบราณสืบมาจนถึงยุคปัจจุบัน

วิธีการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมโดยการดำเนินการป้องกันอาชญากรรมมีหลายรูปแบบ
แต่ในอดีตแนวทฤษฎีที่นิยมใช้กันมากคือ ทฤษฎีบังคับใช้กฎหมาย (Law Enforcement)
แนวความคิดนี้ให้ความสำคัญต่อกฎของรัฐบาลเพียงฝ่ายเดียวคือให้ตำรวจเป็นหลักในการป้องกัน
อาชญากรรม กล่าวคือ เน้นการปราบปรามอาชญากรรมมากกว่าการป้องกันอาชญากรรม²
หลังจากมีการนำเอาทฤษฎีนี้มาใช้ปรากฏว่าการป้องกันอาชญากรรมมักไม่ได้ผลนัก ทั้งนี้เพราะเหตุ
ดังนี้คือ

- 1) ระเบียบแบบแผนในการบังคับใช้กฎหมายขัดขวาง มิให้บังคับใช้กฎหมายเกินเลอ
ลิตีที่ถูกต้องตามกฎหมายของประชาชน
- 2) ความคลุมเครือของกฎหมายทำให้ยากแก่การแปลความ จึงไม่อาจเอาผิดต่อผู้
กระทำความผิดได้
- 3) ปัญหาในทางเทคนิค อาทิ เวลา บุคคลากร เครื่องไม้เครื่องมือในการสืบสวน
สอบสวนไม่เพียงพอหรือขาดคุณภาพ
- 4) อุดมการณ์หรือค่านิยมของเจ้าหน้าที่แต่ละคนทำให้ต้องมีการเลือกบังคับใช้กฎหมาย
- 5) ความกดดันหลาย ๆ ด้านของสังคมทำให้ไม่อาจจะบังคับใช้กฎหมายได้เต็มที่³
ต่อมาเมื่อสังคมขยายตัวขึ้น สภาพแวดล้อมต่าง ๆ มีการพัฒนาขึ้นเป็นลำดับ การใช้
วิธีป้องกันอาชญากรรมในแบบวิธีเดิมเข้าแก้ปัญหาอาชญากรรมจึงยากขึ้น แนวทฤษฎีบังคับใช้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

² ประจักษ์ เปี่ยมสมบูรณ์, การควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อม : หลัก
ทฤษฎีและมาตรการ, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2526), หน้า 3.

³ อังฉนพ ชูบำรุง, อาชญาวิทยาและอาชญากรรม, (กรุงเทพมหานคร : ภาควิชา
รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2532), หน้า 31.

กฎหมายจึงเสื่อมความนิยมลง นักอาชญาวิทยา นักกฎหมาย และนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหอาชญากรรมได้ค้นคว้าแนวความคิดในการป้องกันอาชญากรรมขึ้นมาใหม่ โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรม ซึ่งโดยแต่เดิมภาระในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมเป็นหน้าที่ของรัฐแต่เพียงผู้เดียว โดยมีเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นตัวจักรในการดำเนินการ แนวความคิดที่กล่าวถึงนี้คือ แนวความคิดแบบชุมชนสัมพันธ์ (Community Relations) ซึ่งเน้นการควบคุมชุมชนโดยการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสภาพแวดล้อม ให้ประชาชนเป็นหลักในการป้องกันอาชญากรรมโดยมีกลไกของรัฐคือตำรวจทำหน้าที่วางแผน สนับสนุน และให้คำปรึกษา

หลังจากที่ได้มีการใช้ทฤษฎีชุมชนสัมพันธ์มาระยะหนึ่ง สถิติการเกิดอาชญากรรมก็ยังคงลดลงไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ทั้งนี้เพราะทฤษฎีชุมชนสัมพันธ์ยังมีข้อบกพร่องอีกมาก ดังนั้นจึงทำให้เป็นจุดกำเนิดหลักการตำรวจชุมชน (Community Policing) ขึ้นมา

หลักการตำรวจชุมชนมีต้นกำเนิดในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยหลักการตำรวจชุมชนมีความเชื่อว่า แม้ว่ารัฐจะเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่และเครื่องมือต่าง ๆ ของรัฐในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมให้มากขึ้น ก็ยังไม่เพียงพอในการควบคุมการเกิดอาชญากรรม การที่จะรอกหรืออาศัยแต่กำลังเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่เพียงอย่างเดียวอาจไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องดึงประชาชนเข้ามามีบทบาทในการป้องกันอาชญากรรม ซึ่งมีใช้เพียงแต่จะทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมทำงานกับตำรวจเท่านั้น แต่จะต้องทำให้ประชาชนเข้ามาทำงานกับตำรวจเสมือนหนึ่งเป็นหุ้นส่วนกัน

การเข้ามาทำงานร่วมกับตำรวจของประชาชนตามแนวความคิดหลักการตำรวจชุมชน จะกินความกว้างกว่าการมีส่วนร่วมทำงานกับตำรวจ ทั้งนี้เพราะคำว่าความร่วมมือทำงานกับตำรวจมาจากภาษาอังกฤษที่ว่า participate แต่การเข้ามาทำงานร่วมกับตำรวจตามหลักการตำรวจชุมชนมาจากภาษาอังกฤษที่ว่า work with police officer as full fledged partner ซึ่งหลักการตำรวจชุมชนนั้นต้องการปลูกฝังจิตสำนึกการป้องกันอาชญากรรมให้แก่ประชาชน ให้ประชาชนสำนึกว่างานด้านการป้องกันอาชญากรรมเป็นงานของตนเองด้วย มิใช่เป็นงานของฝ่ายตำรวจแต่เพียงฝ่ายเดียว

ในประเทศไทยปัจจุบันราษฎรได้มีการริเริ่มช่วยเหลือตนเองขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มของผู้ดำเนินการธุรกิจที่มีความเสี่ยงต่อปัญหาอาชญากรรมสูง เช่น บริษัท ห้างร้าน และธนาคารต่าง ๆ ได้มีการจ้างพนักงานหรือเจ้าหน้าที่เพื่อการป้องกันหรืออาชญากรรมขึ้น ซึ่งเรียกกันทั่วไปว่าพนักงานหรือเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย (รปก.) ทั้งนี้เป็นที่บังเอิญในลักษณะของการจัดจ้างเป็นพนักงานของตนเอง และการจ้างบริษัทหรือกลุ่มบุคคลซึ่งให้บริการในด้านนี้โดยเฉพาะในกรุงเทพมหานคร และมีแนวโน้มที่จะมีเพิ่มมากขึ้นต่อไป

ส่วนในด้านของรัฐ หน่วยงานที่มีหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมก็ได้มีการดำเนินการ ตลอดจนหาวิธีที่จะใช้ประชาชนอาชญากรรมเพิ่มมากขึ้นเช่นเดียวกัน ดังจะเห็นได้ว่ากรมตำรวจได้มีการณรงค์ให้ราษฎรแจ้งข่าวหรือเบาะแสเกี่ยวกับอาชญากรรม การให้กำลังใจหรือสิ่งตอบแทนแก่พลเมืองดีในกรณีที่ได้รับอันตรายจากการเข้าร่วมในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม นอกจากนั้นหน่วยงานอื่น ๆ ยังได้มีการรวมกลุ่มหรือจัดตั้งองค์กรต่าง ๆ ของราษฎรขึ้นเพื่อดำเนินกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ เช่น กิจกรรมลูกเสือชาวบ้าน กิจกรรมอาสาสมัครรักษาดินแดน โครงการไทยอาสาป้องกันชาติ เป็นต้น ซึ่งการรวมกลุ่มของราษฎรอาสาสมัครต่าง ๆ เหล่านี้ แม้จะมีจุดมุ่งหมายเน้นหนักไปในด้านการรักษาความมั่นคงของชาติ แต่ก็เพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมควบคู่กันไปด้วย

แต่อย่างไรก็ตามการที่จะทำให้ประชาชนให้ความร่วมมือต่อราชการในการป้องกันอาชญากรรม จำเป็นที่จะต้องทำให้ประชาชนเกิดความมั่นใจในความปลอดภัยและเกิดศรัทธาต่อหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐเสียก่อน ปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งก็คือมาตรการทางกฎหมายที่จะคุ้มครองประชาชนผู้มีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมมีข้อบกพร่อง บทบัญญัติของกฎหมายอาญาและกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเกี่ยวกับการกำหนดอำนาจหน้าที่และการคุ้มครองประชาชนผู้เป็นผู้ช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ยังคงคลุมเครือและไม่สามารถคุ้มครองบุคคลเหล่านั้นอย่างเพียงพอ ทำให้ไม่สามารถชักจูงใจประชาชนให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่อย่างเต็มที่ เพราะประชาชนไม่มีความเชื่อมั่นในความปลอดภัยต่อสวัสดิภาพของตนเอง

ในวิธานพนธ์จะกล่าวถึงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันอาชญากรรม ความจำเป็นที่จะต้องให้การป้องกันอาชญากรรมตามหลักการตำรวจชุมชน รวมทั้งมาตรการทางกฎหมายที่จะนำมาคุ้มครองประชาชนผู้ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ในการป้องกันและปราบปราม

อาชญากรรม เพื่อจะได้ข้อสรุปและข้อเสนอแนะสำหรับการปฏิบัติและแก้ไขปรับปรุงกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป ซึ่งจะมีประโยชน์ทั้งในทางนิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ ตลอดจนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศชาติ

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงความหมาย ความเป็นมา พัฒนาการ และโครงสร้างทางกฎหมายของการป้องกันอาชญากรรมตามหลักการตำรวจชุมชน
2. เพื่อศึกษาถึงแนวคิด ทฤษฎีของรัฐ วัตถุประสงค์ ข้อดีและข้อเสียในการใช้หลักการตำรวจชุมชน
3. เพื่อศึกษาถึงกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับเกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรมตามหลักการตำรวจชุมชนที่มีใช้อยู่ในประเทศไทย
4. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกับหลักเกณฑ์หรือกฎหมายของต่างประเทศอันเป็นประโยชน์ต่อการหาแนวทางในการป้องกันอาชญากรรมตามหลักการตำรวจชุมชน
5. เสนอแนะเบื้องต้นถึงการนำเอาระบบการป้องกันอาชญากรรมตามหลักการตำรวจชุมชนมาใช้กับประเทศไทยในอนาคต
6. เพื่อเป็นพื้นฐานของการศึกษาวิจัยระดับสูงต่อไป

1.3 ประโยชน์ของการศึกษา

1. ทำให้ทราบถึงความหมาย ความเป็นมา พัฒนาการ และโครงสร้างทางกฎหมายของการป้องกันอาชญากรรมตามหลักการตำรวจชุมชน
2. ทำให้ทราบถึงแนวคิด ทฤษฎีของรัฐ วัตถุประสงค์ ข้อดีและข้อเสียในการใช้หลักการตำรวจชุมชน
3. ทำให้ทราบถึงหลักเกณฑ์ที่ใช้บังคับอยู่ตามกฎหมายไทย

4. ทำให้ทราบถึงหลักเกณฑ์ตามกฎหมายต่างประเทศ รวมถึงแนวทางในการป้องกันอาชญากรรม
5. เพื่อเป็นประโยชน์ในการควบคุมอัตราการเกิดของอาชญากรรม
6. เพื่อเป็นประโยชน์ต่อนิสิต นักศึกษา ตลอดจนผู้สนใจจะได้ศึกษาวิจัยต่อไป

1.4 ขอบเขตและวิธีการวิจัย

การศึกษานี้จะเน้นหนักในเรื่องการป้องกันอาชญากรรมตามหลักการตำรวจชุมชนและแนวคิดทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น การศึกษานี้จะครอบคลุมกฎหมาย ข้อบังคับ และระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ อาทิ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประมวลกฎหมายอาญา และกฎหมายฉบับอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคตลอดจนการพัฒนากฎหมายในการนำเอาหลักการตำรวจชุมชนมาใช้ในประเทศไทย และเป็นแนวทางในการกำหนดมาตรการและการบังคับใช้กฎหมายต่อไป

1.5 สมมติฐานของวิทยานิพนธ์เรื่องนี้

แนวคิดและทฤษฎีหลักการตำรวจชุมชนเป็นแนวทางการป้องกันอาชญากรรมที่ใช้ในต่างประเทศ ซึ่งเป็นการป้องกันอาชญากรรมโดยนำเอาประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม นับเป็นมาตรการที่น่าสนใจ แต่อย่างไรก็ตามปัจจุบันกฎหมายไทยยังมีอุปสรรคและล้าสมัยในการนำหลักการตำรวจชุมชนมาใช้ในประเทศไทย จึงสมควรจะนำหลักการตำรวจชุมชนมาศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการนำวิธีดังกล่าวมาใช้ในประเทศไทย อันจะเป็นการลดอัตราการขยายตัวและป้องกันอาชญากรรมร้ายแรงที่กำลังพัฒนารูปแบบใหม่ ๆ ขึ้น

ในการทำวิทยานิพนธ์ จะศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งตำรวจชุมชน พร้อมทั้งตัวบทกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยนำตัวอย่างของต่างประเทศมาเทียบเคียง